Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2010 жыл 23-чю декабрь, орта кюн.
№ 244 (18665)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПРЕЗИДЕНТ

Арсен Каноков - Россейни правительстволу комиссиясыны къауумунда

РФ-ни Правительствосуну Председатели Владимир Путин Север-Кавказ федеральный округгда социальный-экономика айныуну вопрослары жаны бла правительстволу комиссияны къауумун къабыл кёргенди. Ары Къабарты-Малкъарны Президенти Арсен Каноков да киреди.

Комиссияны председатели уа премьер кеси болгъанды. Аны заместителине РФ-ни Президентини Север-Кавказ федеральный округгда толу эркинликли келечиси Александр Хлопонин салыннганды. Комиссияны къауумуна дагъыда Россейни регионланы айнытыуну министри Виктор Басаргин, РФ-ни промышленность эм сатыу-алыу министрини заместители Юрий Борисов, Ставрополь крайны губернатору Валерий Гаевский, РФ-ни саулукъ сакълау эм социальный айнытыу министри Татьяна Голикова, «Россейни Сбербанкы» ОАО-ну правленини председатели Герман Греф, «Айныуну эмда тыш экономика ишлени банкы (Внешэкономбанк) къырал корпорацияны председатели Владимир Дмитриев, Ингушетия Республиканы президенти Юнус-Бек Евкуров, Чечен Республиканы башчысы Рамзан Кадыров, РФ-ни транспорт министри Игорь Левитин, Дагъыстан Республиканы президенти Магомедсалам Магомедов, Север Осетия-Алания Республиканы башчысы Таймураз Мамсуров, РФ-ни спорт, туризм эм жаш тёлю политиканы министри Виталий Мутко, Россейни экономиканы айнытыу министри Эльвира Набиуллина, РФ-ни финансла министрини заместители Антон Силуанов, РФ-ни эл мюлк министри Елена Скрынник, Федеральный Жыйылыуну Федерация Советини председателини биринчи заместители Александр Торшин, РФ-ни билим бериу эм илму министри Андрей Фурсенко, РФ-ни Правительствосунда Къырал управлениялы, регионланы айнытыуну эмда жер-жерли самоуправленияны департаментини директору (комиссияны жууаплы секретары) Андрей Шаров, РФ-ни энергетика министри Сергей Шматко эмда Къарачай-Черкес Республиканы президенти Эбзеланы Борис да кирединле.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну

Жыйылыу

Сёз къоркъуусузлукъну юсюнден баргъанды

КъМР-ни Президенти Арсен Каноков КъМР-де Терроризмге къажау комиссияны бла Оператив штабны жыйылыуларын бирге бардыргъанды.

Анда республикада миллетле аралы халлагъа, дин бла байламлы болумгъа тинтилгенди. Жаш тёлюню терроризмге, экстремизмге къажаулукъда юйретиу иш къалай баргъаны сюзюлгенди. Аны бла бирге отлукъ-энергетика объектлени, ол санда КъМР-де нефть,газ ызланы теракладан сакълауну амалларына бла онгларына къаралгъанды.

Битеу сюзюлген вопрослагъа кёре тийишли оноула этилгендиле.

Байрам

Президентни энчи фондундан

КъМР-ни Президенти Арсен Каноковну энчи фондундан ахчагъа алыннган 600 жангы жылгъы саугъала республиканы онбеш сабий юйюне жиберилгендиле.

31-чи декабрьде олимпиадалада эм творчестволу эришиуледе кеслерин кёргюзтген 120 окъуучу Правительствону юйюне республиканы башчысы къурагъан къууанчлы байрамгъа чакъырыллыкъдыла. Жаш фахмула саугъагъа «Татлы ашарыкълары бла хуржун» эм «Заповедная страна Кабардино-Балкария» деген китапны аллыкъдыла. Быллай тюбешиуле, тёрели болуп, жыл сайын халкъ сюйген байрамны аллында бардырыладыла.

Марина ХАПОВА.
КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Жазылыу - 2011

Багъалы къонакъныча сакълайма

Мен 1950 жылда кёчгюнчюлюкде тууганма. Бизни юйюбюзде газетге жазылмагъан, аны алмагъан кезиуню билмейме. Анам Бечелланы Шамса, жети сабийни анасы, 91 жылында окъуна «Заманны», Чегемни район газетин, «Кабардино-Балкарская правданы» да жаздырып тургъанды.

Жаратхан статьясын кеси окъугъан бла къоймай, уллу ауаз бла эшитдирип айтыгъыз деп, аны магъанасын бизни бла сюзе эди. Андан болур сюймеклигим малкъар тилде чыкъгъан жангыз газетге. Ансыз ыйыкъны эки кюню бек эригиулюдю.

Ол келмеген кюн къабакъ эшикледеди эки кёзюм. Бир бек сыйлы къонакъныча, жарыкъ, иги хапарныча, юйню бир адамынча сакълайма мен «Заманны». Дуниядан, къыралыбыздан, эллерибизден жангылыкъланы жаш тёлюню жетишимлерине жоралаланнган материалланы сюйюп окъуйбуз.

19-чу, 20-чы ёмюрлени жигитлерини юсюнден хапарлагъа эс бурабыз, суратлагъа къарайбыз, ахшыгъа къууанабыз. Теммоланы Мухадинни, Сараккуланы Асиятны, Османланы Хыйсаны, Биттирланы Аминатны эм башхаланы статьялары ангылашыныулу эм женгил тил бла жазыладыла. Шабат кюн чыкъгъан номерде Токумаланы Хусейни сёзберин да сюйюп сакълайбыз.

Школда 41 жыл ишлегенме. Газетде чыкъгъан материалла сабийлени тил байлыкъларын ёсдюрюрге, кёлден жазмагъа, малкъар тилни ачыкъларгъа бек иги болушлукъ этедиле.

Оюмум алайды. Кесин таулугъа санагъанны юйюнде болургъа керекди «Заман». Келигиз жазылайыкъ газетибизге. Къууанч бла келсин Жангы жылыбыз да!

ГЕГИРАЛАНЫ Аминат.
Яникой эл, устаз.

Хурметли жамаут!

«Заман» – миллетибизни жангыз газетиди. Аны бетлеринде малкъар халкъны культурасыны, тарыхыны, бюгюннгю жашаууну, айтхылыкъ адамларыны, жетишимлерини эмда жарсыуларыны юсюнден басмаланнган материалланы сиз бир башха изданияда табаллыкъ тюйюлсюз.

Алайды да, жазылыгъыз, билеклик этигиз кесигизни газетигизге! Жангы жылда да ол сизни керти шуёхугъуз, огъурлу сёз нёгеригиз болур деп ышанабыз.

«Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексибиз - 51532

Саугъалау

Жигерлик махтау тапдырыр

Республиканы экономикасын, культурасын, искусствосун айнытыугъа уллу къыйын салгъан, аны жамаут-политика жашауууна тири къатышхан адамланы Жангы жылны аллында Правительствону юйюне чакъырып саугъалау ахшы тёреге айланнганды. Тюнене Къабарты-Малкъарны Президенти Арсен Каноков ма аллай айырмалы адамланы уллу къауумуна къууанчлы халда саугъала бергенди.

Бу къууанчлы жумушну тамамлап башларны аллында ол озгъан жылны къысха итогларын чыгъаргъанды. Кризисге да къарамай, тутхучлулукъну сакъларгъа къолдан келгенди деп, анга шагъатха бир къауум шартла келтиргенди. Сёз ючюн, битеулю регион продуктну ёлчеми 35 миллиард сомгъа ёсюп, 74 миллиардха жетгенди. Жангы предприятияла ачылгъанларыны хайырындан производствону ёлчеми 1,3 эмда 2,3 кереге ёсгенди. Эл мюлк продукцияны 6 процентге кёбейтирге онг чыкъгъанды. Гитче эм орталыкъ бизнесге андан ары себеплик этерге къолдан келгенди. Битеу да бу ишге 300 миллион сомдан артыкъ къоратылгъанды. Экономика кадрла хазырлау иш да тохтамагъанды, адамларыбызны дунияны бек иги бизнес школларына жиберип окъутуу мындан ары да бардырыллыкъды.

Социальный сферада да иш аман тюйюлдю: ишсизлени саны азайтылгъанды, иш хакъ бла пенсияла кётюрюлгендиле. Жангы школла, медицина учреждениялада да ишленнгендиле. Туугъан сабийлени саны да ёсгенди.

Республиканы культура,спорт жашауу да бек бай болгъанды. Тюрлю-тюрлю байрамла, россей эмда халкъла аралы даражалы спорт эришиуле да къуралыулу бардырылгъандыла.

-Келир жылгъа планларыбыз, борчларыбыз да уллудула,- дегенди Президент.- Кёп ахшы проектлерибиз бардыла, аланы россейникилеге къошар ючюн, къаты кюрешикбиз. Аны ючюн деп РФ-ни Финансла эм Экономиканы айнытыу министерстволары бла да бирге ишлеуню къурагъанбыз. Иш хакъны кётюрюрге, аны Север Кавказны республикаларыны араларында ючюнчю жерге жетдирирге мурат этебиз. Саулукъ сакълауну ишин жангыча къурауну андан ары бардырлыкъбыз. Къысхасы, адамларыбызны жашауларын игилендирир ючюн, къолубуздан келгенни аярыкъ тюйюлбюз.

Алай айтып, Арсен Баширович саугъала бериуге кёчгенди. Аны къолундан Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамоталарын онбеш адам алгъанды. Аланы санында Къабарты-Малкъар къырал университетде студентлени бла аспирантланы профсоюз организацияларыны председатели Бауаланы Кязим, «Федеральная гидрогенерирущая компания»- «Къабарты-Малкъар Республиканы филиалы» ачыкъ акционер обществону филиалыны алгъыннгы директору Сотталаны Алий, Элбрус районну администрациясыны алгъыннгы башчысы Сотталаны Къурман да бардыла.

Саугъаланнганланы араларында къоншу республиканы келечиси да болгъанды. Чечен Республиканы культура министри, «Вайнах» къырал тепсеу ансамблни художестволу башчысы Музакаев Дикал Абузедовичге «Къабарты-Малкъар Республиканы халкъ артисти» деген ат аталгъанды. Жангоразланы Фатимат а «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы артисти» деген атха тийишли болгъанды.

Бизни къалам къарындашыбыз Герийланы Сафаргъа «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы журналисти» деген ат аталгъанды. Ол бу сферада эрттеден бери ишлегени, аны кёпле таныгъанлары да жыйылгъанланы анга къарс ургъанларындан окъуна кёрюнюп тура эди.

Билим бериуде ишлегенлени араларында сыйлы атла алгъанла да кёп эдиле. Нальчикде «74-чю номерли башланнган школ-сабий сад» муниципальный билим бериу учреждениясыны директору Хочуланы Зайнаф аладан бириди. Анга «Къабарты-Малкъар Республиканы билим бериуюню сыйлы къуллукъчусу» деген ат аталгъанды. Элбрус районну Быллым элинде орта школну биологиядан устазы Афашокъаланы Зайнаф Ибрагимовна уа республиканы сыйлы устазы болгъанды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ПАРЛАМЕНТ

Бюджет учрежденияланы статуслары тюрленирикди

«Къырал (муниципальный) учрежденияланы право болумларын игилендириу бла байламлы РФ-ни бир-бир законодательный актларына тюрлениуле кийириуню юсюнден» 83-чю Федеральный закон 2011 жылда 11-чи январьда жашауда бардырылып башланады. Ма аны толтурууну амаллары сюзюлгендиле КъМР-ни Парламентинде болгъан семинар-кенгешде.

Бу закон бюджет учрежденияланы ишлерин финансла бла жалчытыуну жангы амалларын тохташдырады. 330 бюджет учрежденияны экиге бёлюрге белгиленеди. Илмуда, билим бериуде, саулукъ сакълауда эм культурада кеслерине ахча ишлеяллыкъ учреждениялa къырал жумушланы хакъсыз тамамларыкъдыла. Аны ючюн а бюджетледен субсидияла аллыкъдыла. Хакъ бла тамамланнган жумушладан тюшген ахчаны ала кеслерине къоярыкъдыла.

Рынокга чыгъар онглары болмагъанла уа (миллет къоруууланыу, пенитенциар система эм башхала) казна учреждениялагъа айландырыллыкъдыла, сметада къаллыкъдыла, алай а ала ючюн къырал жууаплы болгъанлай турлукъду. Бу тюрлениулени 2012 жылда 1-чи июльгъа дери тамамлап бошаргъа белгиленеди.

КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары Татьяна Саенко законну баш мураты къырал эм муниципальный жумушланы качестволарын игилендириу болгъанын чертгенди. Ол рынок жорукълагъа кёре ишлерге къолларындан келген бюджет учрежденияланы право болумларын тюрлендирликди, аланы ырысхыларын аяргъа, ишлерини къыйматларын кётюрюрге кёллендирликди,дегенди.

КъМР-ни Парламенти «Къырал (муниципальный) учрежденияланы право болумларын игилендириу бла байламлы Къабарты-Малкъар Республиканы бир-бир законодательный актларына тюрлениуле кийириуню юсюнден» республикалы законну экинчи окъулууунда эмда «Къабарты-Малкъар Республиканы къырал учрежденияларыны бир болумдан башхасына кёчген заманда право халларыны энчиликлерини юсюнден» законну биринчи окъулууунда къабыл кёргенди. Алайды да, 2012 жылда 1-чи июльгъа дери 83-чю Федеральный законну тюрлю-тюрлю учрежденияланы финансла бла жалчытыуну право амаллары бла жорукъларын тюрлендириу бла байламлы битеу баш мардалары кюч алыргъа керекдиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жандауурлукъ

Халаллыкъны ангылашыулу тили

КъМР-ни Парламентинде Жаш тёлю палата Къырал концерт залда жандауурлукъ концерт къурагъанды. Андан жыйылгъан ахча республикалы сабий больницаны онкология –гематология бёлюмюне, Нальчик шахарны ючюнчю номерли школ-интернатына эм «Намыс» реабилитация арагъа берилгенди.

КъМР-ни Парламентини башчысы Чеченланы Ануар жыйылгъанланы КъМР-ни Президентини бла Парламентини депутатларыны атларындан алгъышлагъанды. Ол бизни республикада жандауурлукъ ишле кёп бардырылгъанларын иги шартха санагъанды: адамланы жюреклери къатмагъандыла, бир бирлерине болушургъа хазырдыла.

Ызы бла Чеченланы Ануар: «Мен бу акцияны жаш тёлю хазырлагъанына бек къууаннганма. Халаллыкъны тилин тилсизле да ангылайдыла, сангыраула да эшитедиле. Депутатла бу огъурлу ишге кеслерини юлюшлерин къошхандыла: биз жюз беш минг сом жыйгъанбыз», - дегенди.

КъМР-ни Парламентини Жаш тёлю палатасыны башчысы Аслан Шипшев битеу акциягъа къошулгъан организациялагъа, адамлагъа жюрек ыразылыгъын билдиргенди. Саусуз сабийлени уа жарыкъ умутланы тас этмезге чакъыргъанды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Кредитле

Тийишли юлюш къошадыла

Быйылны аллындан бери Россельхозбанкны Къабарты-Малкъарда региональный филиалыны кредит портфели 61 процентге ёсгенди эмда онбир миллиард сомдан артыкъ болгъанды. Юсюбюздеги жылны январь айыны биринчи кюнюне ол тарих 6,8 миллиард сом эди. Юридический лицолагъа кредитле бериуню ёлчеми 3,9 миллиард сомгъа, физический лицолагъа уа 0,3 миллиард сомгъа дери ёсгендиле.

Регионну кредит портфелинде региональный филиалны юлюшю 34 процентди. Энчи мюклени айнытыугъа ол быйыл 612 миллион сом багъасы 2522 кредитле бергенди.

Битеу алып айтханда уа, «АПК-ны айнытыу» деген миллет программаны, андан сора къабыл этилген 2008-2012 жыллада эл мюлкню айнытыуну эм эл мюлк продукцияны, сырьёну эмда ашазыкъ продуктланы рынокларында халны бир тюрсгю тутуугъа башчылыкъ этиуню юсюнден къырал программаны чеклеринде филиал онеки минг энчи мюклеге 2,8 миллиард сом багъасы кредитле бергенди.

Бизни корр.

АЧЫЛЫУ

Огъурлу ишлени арасы

Бахсан районну Дугулубгей элинде «Галактика» деген ат бла республикада биринчи жаш тёлю ара ачылгъанды. Бу къууанчлы ишге КъМР-ни Правительствосуну Председателини заместители Хаути Сохроков, ЮНИСЕФ-ни Север Кавказда офисини таматасы Рауль де Торси, республиканы Парламентини Председателини заместители Татьяна Саенко, Жаш тёлюню эмда жамаут биригиулени ишлери жаны бла министрни къуллугъун толтургъан Борис Паштов, Парламентни Жаш тёлюню, жамаут биригиулени эмда асламлы информацияны органларыны ишлери жаны бла комитетини председатели Татьяна Хашхожева, дагъыда башхала къатышхандыла.

Х. Сохроков сёлешген кезиуде.

Къонакълагъа бахсанчы жаш тёлю, тау адетдеча, тепсеуле, жырла, боза, локъумла бла да тюбегенди. Аланы алгъышлай, ыспас эте, Хаути Сохроков республиканы бек уллу эллеринден биринде ачылгъан ара жаш адамланы кёп жаны бла айныуларына себеплик этеригин чертгенди. Анда ингилиз тилни, компьютерни билирге, саулукълу жашау этерге, бек башы уа - биригирге юйренирге онг барды, дегенди.

Ол республиканы Президенти Арсен Каноковну бла Правительствону Председатели Александр Меркуловну атларындан бу сейирлик араны къураугъа, ишлеуге да къыйын салгъанлагъа ыспас этгенди. «Бу ара 21-чи ёмюрню жаш тёлюге излемлерин эсге алып ишлеригине бир ишеклигим жокъду. Дугулубгей аламат башламчылыкъланы арасына айланырыгъына ийнанама»,-деп чертгенди.

Татьяна Саенко уа бу ара жаш адамланы билимлерин ёсдюрюуню эмда культураны арасы болуруна ышаннганын айтханды. Сиз бюгюн жашсыз, алай эсе уа, окъургъа, билим алыргъа, спорт бла кюреширге, олимпиадалагъа, культура ишлеге тири къатышыргъа ашыгъыгъыз. Жашауну келир заманы сизсиз.

Рауль де Торси.

Жюйюсхан Торси быллай ишге къатышханын уллу къууанчха санагъанды. Бу проект ЮНИСЕФ Битеудуния банкны себеплик этиую бла Север Кавказны беш республикасында бардыргъан уллу программаны бир кесеги болгъанын, быллай арала биринчи болуп Ингушетия эмда Къабарты-Малкъар республикалада ачылгъанларын билдиргенди.

Проектни башламчыларына, республиканы оноучуларына да ыспас этип, ветеран Зубид Богатырев, Бахсан шахар округну башчысыны орунбасары Султан Хашпаков, КъМР-ни Жаш тёлю правительствосуну председателини заместители Жаппуланы Ирина, республиканы парламентинде Жаш тёлю палатаны башчысы Аслан Шипшев, Бахсан шахарны 7-чи номерли школуну окъуучусу Залина Балкизова эм башхала сёлешгендиле.

Ызы бла къонакъла босагъада къызыл лентаны кесип, араны ичине киргендиле, аны отоуларына къарап чыкъгъандыла. Анда ёсюп келген тёлюню граждан, патриот сезимлеге, чыгъармачылыкъгъа, иш кёллюлюкге юйретирча, право жаны бла билим алырча, огъурлу ишле этерча да битеу онгла бардыла. Ахырында жаш адамла къонакълагъа шуёхлукъгъа, экологиягъа жоралаланнган проектлерин кёргюзтгендиле, ала бла бирге суратха да тюшгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Жигерлик махтау тапдырыр

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Маданиятны айнытыугъа юлюшлерин къошханла да унутулмагъандыла. «Къабарты-Малкъар Республиканы культурасыны сыйлы къуллукъчусу» деген махтаулу атха тийишли болгъанланы санында Суратлау искусствону музейини баш сакълаучусу Мокъаланы Владимир, «Черек» лагерьни директору Фрийланы Мухтар, Искусстволаны Север-Кавказ къырал институтуну илму жаны бла проректору Эфендиланы Фуад да бардыла.

«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы къурулушчусу» деген атха тийишли болгъанла да бу жол иги кесек бар эдиле. Бу махтаулу ат ол санда «Энергостроительный комплекс ЕЭС-«Къашхатау ГЭС-ни Дирекциясы»ачыкъ акционер обществону филиалыны баш инженери Башийланы Хусейге бла «Велси-С» производство къурулуш фирманы къурулуш участкасыны таматасы Герийланы Маратха берилгенди.«Горзеленхозну» бёлюмюню таматасы Хутуйланы Магомет а «Къабарты-Малкъар Республиканы халкъны жумушларын жалчытыучу сферасыны сыйлы къуллукъчусу» болгъанды.

Ол кюн битеу да 63 адам саугъаланнганды. Аланы атларындан Президентге аланы къыйынларын сансыз этип къоймай, бийик багъа бичгени ючюн жюрек ыразылыкъларын билдирип Дикал Музакаев, Герийланы Сафар, Искусстволаны Север-Кавказ институтуну кафедрасыны таматасы Людмила Шауцукова, Афашокъаланы Зайнаф сёлешгендиле.

Урушну бла урунууну ветеранларыны «Эстафета» деген хорунда жырлагъан эмда «Къабарты-Малкъар Республиканы культурасыны сыйлы къуллукъчусу» деген атха тийишли болгъан Василий Григорьевич Жуков а,кёп сёлеше турмай, акъылымда болгъанны жырны юсю бла билдирейим деп, «Нам песня строить и жить помогает» деген жырны бир куплетин айтханды. Жыйылгъанла анга ыразылыкъларын къарсла уруп билдиргендиле.

Президент а, сизнича аламат адамланы саугъалар ючюн, мен аягъы юсюмде кёп сагъатланы сюелирге да ыразыма деп, саугъаланнганланы дагъыда бир кере алгъышлагъанды, ала мындан ары да ишлеринден къууанырларын, жангы жетишимле болдурурларын сюйгенин билдиргенди. Бек баш борчубуз а - жыйышдыргъан сынауубузну, ахшы адет-тёрелерибизни ёсюп келген жаш тёлюге бериудю, аланы шёндюгю жашаугъа къабыргъаларын жарашдыра билирге юйретиудю,дегенди.

Ахырында, хар замандача, саугъаланнганла бу кюн эслеринде къалырча Президент бла бирге суратха тюшгендиле.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Тёгерек стол

Журналистикагъа жашла нек келмейдиле?

КъМР-ни Журналистлерини союзу къурап, КъМР-ни Председателини орунбасары Хаути Сохроковну, Жаш тёлюню эм жамауат биригиулени ишлери жаны бла министрни къуллугъун толтургъан Борис Паштовну, Парламентни Жаш тёлюню, Жамауат биригиулени эмда асламлы информация органланы ишлери жаны бла комитетини председатели Татьяна Хашхожеваны, республиканы Журналистлерини союзуну председатели Борис Мазиховну, бир къауум телеканалланы, республикалы эм район газетлени, сабий журналланы, радиокомпанияланы таматаларыны къатышыулары бла «Тиширыу журналистикада» деген темагъа жораланнган «тёгерек стол» бардырылгъанды.

Онгдан солгъа: Атталаны Жамал, Мазехов Борис, Татьяна Хашхошева.

Ушакъны ача, Журналистлени союзуну председатели Борис Мазихов 90-чы жылланы ахырындан бери журналистикада кёп тюрлениуле болгъанларын белгилегенди. Ол бу усталыкъгъа арт кезиуде асламында тиширыула келгенлерин айтханды. Аны бла къалмай, республиканы асламлы информация органларындан тогъузуна тиширыула таматалыкъ этедиле. Аланы келгенлери бла коллективледе низам игиленнгенди.

Тёгерек столгъа къатышханланы къауму.

Болсада бу вопросну жарсыулу жаны барды. Ол да неди десегиз материалланы асламы культураны юсюнден болуп къалгъандыла. «Алай мени оюмум, эл мюлкню юсюнден жазгъан неда аналитикалы материалла хазырлагъан маданиятны тематикадан къыйын тюйюлдю» - дегенди Борис Бесланович.

Энчи жарсыу бла ол журналистикагъа эр кишилени келмегенлерин белгилегенди. Асламлы информация органланы башчыларындан а ишге жашланы алыргъа кюрешигиз деп тилегенди.

Ол жарсыу хар редакцияда да болгъаныны юсюнден «Заман» газетни баш редактору Атталаны Жамал да айтханды. «Сёз ючюн, арт он жылны ичинде бизни коллективге быйыл келгенди бир жаш. Ол затха болмагъанча къууаннганбыз», - дегенди Жамал Жабирович.

Дагъыда Атта улу ишге тохтаргъа сюйюп келген бийик билимли жаш адамланы араларында пунктуацияны, орфографияны жорукъларын билмегенле кёп тюбегенлерин жарсып чертгенди. Халны алайлыгъыны юсюнден ВГТРК «Кабардино-Балкарияны» таматасы Людмила Казанчева да айтханды. Келген къызла бла жашла бла алагъа энчи дерсле бардырыргъа тюшгенин билдиргенди Людмила Борисовна.

- Алай башха регионла бла тенглешдиргенде, - дегенди ол, - бизни болумубуз къайда да игиди. Эфирде бизде шёндю тёрт жаш ишлейдиле. Башха субъектле уа бирин окъуна табалмайдыла.

Ушакъгъа къошула, Татьяна Хашхожева уа адам бек алгъа тутхан ишин тынгылы эте билсе, ол тиширыумуду огъесе эр кишимиди деген затлагъа аз да эс бёлюрге керек тюйюлдю. «Шёндю тыш къыраллада да хал алайды. Тиширыула хар сферада да ал сатырланы алып барадыла», - дегенди Татьяна Борисовна.

Ызы бла баш редакторла жарсыуларыны юслеринден да айтхандыла. Биринчи вопрос Басманы юйюнде болгъан республикалы газетлеге командировкагъа барыргъа бир машина болмагъаны бла байламлы эди. Атталаны Жамал билдиргеннге кёре, энди командировочныйлени бериуню да тохтатхандыла. Журналистни къолуна ахчасын берип жолгъа ашырыр онг болмай къалгъанды.

Жарсыуланы юсюнден «Кабардино-Балкарская правда» газетни корреспонденти Мотталаны Светлана да айтханды. «300-ден артыкъ адам ишлеген Басманы юйюнде не буфет, не бир медик жокъду», - дегенди ол. Район газетлени баш редакторлары уа газетлерин басмалау бла байламлы чыкъгъан чурумланы юслеринден билдиргендиле.

Андан ары сёз чыгъармачылыкъны юсюнден баргъанды. Власть органланы келечилери асламлы информация органлада аналитика материалла жокъну орунунда болгъанларын билдиргендиле. Ол кемчилик не себепден болгъаныны юсюнден Мотталаны Светлана былай айтханды:

- Сёз ючюн, мен ишлеген газетде информацияланы излейдиле.

Ол болум бла байламлы кесини оюмун Борис Паштов да билдиргенди. Ол айтханнга кёре, аналитика материалла тийишлисича жазылсала, аланы тыяргъа бир адам да эркин тюйюлдю.

Кенгешни ахырында Хаути Сохроков сёлешгенди. Битеу айтылгъан затла бек магъаналылыкъларын чертип, ол къысха заманны ичинде энттада бир кере тынгылы тюбешиу бардырыргъа кереклисин билдиргенди.

- Келигиз, соруларыгъызны да алгъадан хазырлагъыз да, энта да бтр кере тюбешейик. Мен а не жаны бла да сизге болушургъа кюреширме, - дегенди Хаути Хазритович.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.
Суратланы ХОЛАЛАНЫ Марзият алгъанды.

Бюджет учреждениялары статуслары тюрленирикди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Болсада жер-жерли самоуправлениялары органларыны соруулары кёпдюле. Аны юсюнден кенгешде да айтылгъанды эмда алагъа информация,методика эм консультация болушлукъ керек болгъаны тохташдырылгъанды. Ол санда юлгюлю норматив-право актланы да жарашдырыуда тутхучлулукъ керекди. Дагъыда республиканы бюджет сферасыны битеу бёлюмлерини къырал (муниципальный) учреждениялары тюрлендириуню бирча жорукълары изленедиле. Соруланы асламысына кенгешге къатышханла Минфинни, Урунуу эм социальный айнытыу министерствону, Саулукъ сакълау министерствону келечилеринден, Парламентни депутатларындан олсагъат окъуна жууапла тапхандыла. Толтуруучу власть органлагъа эмда жер-жерли самоуправлениялары органларына бир къауум рекомендацияла да этгендиле.

Татьяна Саенко республиканы Парламенти 83-чю Федеральный законну бир-бир болумларын ангылатыула бла брошюра чыгъарылгъанын билдиргенди. Анда казна,- бюджет эм автоном учреждениялагъа къайсыла болгъанлары ачыкъланады, ала тенглешдириледиле, бюджет учреждениялары статусларында баш тюрлениуле белгиленедиле, Россейни регионларында автоном учреждениялагъа кёчюуню сынау бериледи. Къырал заданияны магъанасы да ангылатылады, ол санда къырал жумушланы (ишлени) тизмесин жарашдырыуну амалы, бюджет,автоном эм казна учреждениялары бюджетден ахча бла жалчытыуну системасында къоранчланы мардалары кёргюзтюледиле. Къошакъ материаллада уа Федеральный законну, РФ-ни Правительствосуну бла Финансла министерствосуну анга кёре чыгъарылгъан бегимлери бла буйрукълары басмаланадыла. Ала барысы да КъМР-ни Парламентини сайтына (www.parlament-kbr.ru) салыннгандыла.

Семинар-кенгешге республикалы министерстволаны бла ведомстволаны, жер-жерли самоуправлениялары органларыны келечилери, Парламентни депутатлары къатышхандыла. Аны законла чыгъарыучу органны таматасы Чеченланы Ануар бардыргъанды.

Татьяна БОРОВИНСКАЯ,
КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Къууандыргъандыла кёллендиргендиле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Сабий больницаны гематология-онкология бёлюмюню таматасы Анзор Шомахов айтханнга кёре, жыл сайын бизни республикада жыйырма беш сабий ракдан ауруйдула. Къанлары бла байламлы чархларына бузукълукъ болгъанла уа эки жюзден озадыла. Адамла бу сёзню эшитгенлей, титиреген этедиле, алай къыйналгъан сабийлени 80 проценти сау боладыла.

Театр «Юмикс», оюн-лакъырда этип, залны кюлдюргенди.

Алай бу кюйсюз аурууну хорлар ючюн, багъалы дарманла керекдиле. Анзор Шомахов бай регионлада бу проблема былай къыйын тюйюлдю дегенди. Жарсыугъа, бизни республиканы бюджети дотациялыды. Болсада, амал барды бу къыйын болумдан чыгъаргъа: жандауурлукъ кенг жайылса, анга битеу къолайлы адамла къатышсала, бир саусуз сабий да тийишли багъыусуз къаллыкъ тюйюлдю.

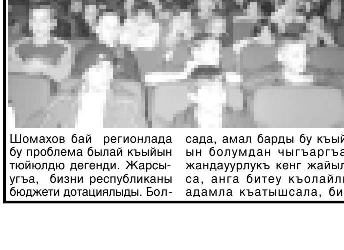

Концерт эки сагъатдан да кёпге баргъанлыкъгъа, мында тургъанла арымагъан эдиле. Ала больницада айла бла кечиннгенлерин эсге алалсакъ, артистлени аллай бир нек тансыкълагъанларын ангыларчады. Султан Хажироков, Азамат Аутлов, Холамханланы Къайсын, Татьяна Третьяк, Белла Хачкизова, КъМКъУ-ну тепсеу ансамбли «Каллисто», «Юмикс» театр эм башхала сабийлени къууандыргъандыла.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Суратла авторнудула.

Самбо

Россейни биринчилигине къатышырыкъдыла

«Нальчик» спорт комплексде самбодан СКФО-ну биринчилиги болгъанды. Эришиулеге Север Кавказ федеральный округдан беш жюзден артыкъ спортсмен келгендиле. Бизни республикадан анга 170 адам къатышхандыла. Аланы араларында Европаны биринчилигинде хорлагъанла бардыла.

Чемпионатны биринчи кюнюнде кеслерини къарыулары 1991-1992 жыллада туугъанла сынагъандыла. Экинчи кюн эр кишилени эм тиширыуланы чемпионатлары болгъанды. Ючюнчю кюн аскер самбодан чемпионат ётгенди. Эришиулеге ауурлукълары 48 килограммдан 80-нге жетген спортсменле къатышхандыла.

Дагъыда мында СКФО-ну самбодан президентин эм вице-президентин сайлагъандыла. Президентге Султан Ашхуновну айыргъандыла. Ол дунияны чемпиону Ислам Абазовну тренери эди. Вице-президентге уа Замир Кушхауновну сайлагъандыла.

Жыйылыуну къууанчлы халда ачылыууна Москвадан СССР-ни сыйлы тренери, самбодан Битеуроссей федерациясыны вице-президенти, тиширыуланы жыйымдыкъ командаларыны тамата тренери Юрий Борисочкин, Спортда бийик жетишимлени айнытыу араны бёлюмюню башчысы Владимир Курашинов келгендиле. Ала экиси да алгъыш сёзлерин айтхандыла, спортсменлеге хорлам тежегендиле.

КъМР-ни самбо федерациясыны вице-президенти, аскер самбону башчысы Замир Кушхаунов айтханнга кёре, быллай бийик даражада эришиуле бизни ара шахарыбызда биринчи кере бардырыладыла. Нальчик спорт жаны бла СКФО-ну арасы болгъанды эм бюгюнден ары битеу айырыу эришиуле мында ётерикдиле.

Аскер самбодан эришиуледе даражалары спортну устасына кандидатдан энишге болмагъан 120 спортсмен къарыуларын сынагъандыла. КъМР-ден анга 27 адам къатышхандыла, алчы жерлеге тийишли болгъандыла. Биринчи жерни 74 килограмм ауурлукъда Олег Балов эм 68 килограмм ауурлукъда Элдар Нагоев алгъандыла.

Ахыргъы, битеу сермешлерин белгиленнген болжалдан алгъа къытып, Россейни спорт устасыны нормативин къоруулагъанды.

62 килограммда экинчи Руслан Баготов болгъанды Аскер Кампаров, Ибрагим Хакулов, Аслан Абаноков ючюнчю жердедиле. Эришиуледе биринчи, экинчи эм ючюнчю жерлени алгъанла Россейни биринчилигини финалына къатышырыкъдыла.

КУЛЧАЛАНЫ Зульфия.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Эл мюлкню продукциясы заран келтирмезча

Къабарты-Малкъар Республикада Россельхознадзорну управлениясында пресс-конференция бардырылгъанды. Управлениялары таматасыны заместительлери Валерий Тисленко бла Арсен Улигов быйыл этген ишлерини эм 2011 жылгъа борчларыны юсюнден айтхандыла.

- Къабарты-Малкъар – аграрный республикады, жерчилик эм малчылыкъ бизни экономиканы баш бёлюмлеридиле, - дегенди Тисленко. - Элмюлк предприятиялада, энчи предпринимательледе да продукция ёсдюргенде хайырланылгъан семиртгичлени качествосуна бла берилген мардасына надзор этерге керекди. Малчылыкъ жаны бла айтханда, аны продукциясыны ветеринар-санитар къоркъуусузлугъуна, сакълаугъа, сатыугъа эм маллагъа ауруула жайылмазча мадарла этиуге къаралгъанлай турады.

Ветеринар надзор бёлюмню специалистлери бла быйыл бардырылгъан тинтиуледе малчылыкъны продукциясын жарашдыргъанда эм сатханда 149 бузукълукъла ачыкъланнгандыла. Аны бла бирге малланы бакъгъанда эм кечиндиргенде ветеринар-санитар жорукълагъа келишмеген а 22 бузукълукъла тохташдырылгъандыла. Хайырланылгъан дарманланы эркинликсиз сатханлары ючюн эки предприниматель жууапха тартылгъандыла.

Малчылыкъда ауруула жайылмаз ючюн, кёп мадарла этилгендиле. Сёз ючюн, КъМР-ни Правительствосуну «Къабарты-Малкъар Республиканы жерине тонгузланы африкалы эминадан къоруулау эм ол жайылмазча этиуню мадарларыны юсюнден» деген комплексли планы 2008 жылда чыкъгъанды. Анга тийишлиликде не мадарла этилген эселе да, быйыл 25-чи мартда Май районда Ново-Ивановка элде «Ленинчиле» мюлкню тонгуз фермасында ол ауруу ачыкъланнганды. Битеу къоркъуулу жерлеге карантин салыннганды, эллилени энчи мюлклеринде да тазалау ишле бардырылгъандыла.

Фитосанитарный бёлюм этген ишлени юсюнден Улигов Арсен айтханды. Быйыл аны специалистлери 906 тинтиу эм надзор ишле бардыргъандыла, дегенди ол. Ачыкъланнган бузукълукъла бла 432 адам административ жууапха тартылгъандыла. Бу тарихле республиканы эл мюлк товарла чыгъарыучулары, жарсыугъа, Россей Федерацияны тийишли законодательствосуна кёп бузукълукъла этгенлерин кёргюзтедиле.

Жер бла байламлы законодательствону сакълау жаны бла 404 къарау иш бардырылгъанды. Республиканы саулай да эл мюлк жерлеринден 30 проценти тинтилгенди, онеки минг гектарда бузукълукъла этилгенлери тохташдырылгъанды.

Хар жыл сайын бизни республика Сербиядан 550 тонна нартюх урлукъ сатып алады. Консервала жарашдырыучу предприятияларыбыз Германиядан жюз тоннадан артыкъ жашил къудоруну урлугъун келтиредиле. КъМР-де терек бахчачылыкъ программа ишлеп башлагъанлы энчи предпринимательле тыш къыралладан алма, балли эм башха тюрлю жемиш тереклени зыгытларын келтирип башлагъандыла. Аланы барысын да къырал стандартлагъа келишгенлери-келишмегенлери тинтиледи.

- Пестицидлени бла семиртгичлени къоркъуусуз хайырланыу жаны бла бёлюмде ишлегенле республикада заманлары озгъан, бир затха жарамагъан 30 тонна агрохимикатла тапхандыла. Ала барысы да къоркъуусуз жерде сакълаугъа чыгъарылгъандыла, - деп чертгенди Улигов.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Жетишим

Бабугентде «Логовазны» алгъышлагъандыла

Черек районну Бабугент элинде «Логоваз» клубну жаш тёлю къауумун алгъышлагъандыла. Ала футболдан республиканы биринчилигин къытхандыла. «Футбол – командалы оюнду, анда хорлам ючюн жаланда бир адам угъай, битеу коллектив жууаплыды. Бизни чемпионларыбыз аны алайлыгъын кёргюзтгендиле. Ала 2018 жылда дунияны чемпионатында къыралыбызны атындан ойнарла, деп ышанама. Ол аланы учундурурча жарыкъ муратды», - деп чертгенди районну администрациясыны башчысы Темиржанланы Махти, ол жетишимге жораланнган къууанчлы жыйылыуну ача.

Элбрус районну къонакълары, районну жер-жерли администрациясыны башчысыны къуллугъун толтургъан Малкъарланы Аслан эм Россейни ауур атлетикадан сыйлы тренери Маккаланы Махти футболчулагъа ахча саугъала бергендиле. КъМР-ни Спорт министерствосуну бёлюмюню таматасы Аналаны Аслан эм республиканы футбол федерациясыны президенти Хасин Балов тренерлеге Аттасауланы Магометге, Атабийланы Алийге, Темуккуланы Азноргъа Спорт министерствону сыйлы грамоталарын, командагъа уа футбол федерацияны кубокларын, майдалларын, грамоталарын бергендиле.

Бабугентни спорт обществосу Хасин Баловну, футболну айнытыугъа къыйын салгъаны ючюн ыразылыгъын билдире, жамычы бла саугъалагъанды. «Логовазда» ойнагъанланы ОАО «РусГидрону» Къабарты-Малкъар филиалыны башчылары да, алгъышлап, 2011 жылда клубну кереклерин жалчытыргъа «Газель» микроавтобус берирге айтхандыла.

Футболистле да команда ючюн къайгъыргъанлагъа, анга болушханлагъа да, ол санда къуру да спонсорлукъ этип тургъан, бу жол да ойнагъанлагъа саугъагъа 100 минг сом берген Османланы Элдаргъа, жюрек ыразылыкъларын билдиргендиле. Жыйылыу а жарыкъ фейерверк бла бошалгъанды.

БЁЗЮЛАНЫ Залина,
Черек муниципальный районну жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.